

REFORMES PROCESSALS DERIVADES DE L'ENTRADA EN VIGOR DEL REIAL DECRET LLEI 5/2023, DE 28 DE JUNY (BOE 29.06.2023)

Entrada en vigor: 30.06.2023 excepte les previsions del llibre primer i del títol VII del Llibre V, que entraran en vigor el 29.07.2023; i les regulacions del títol III del llibre tercer, que entraran en vigor quan se n'aprovi el desplegament reglamentari.

Cal destacar que s'inclouen dins d'aquest RDL (títol VII del llibre V) diverses mesures de caràcter processal, i es modifica la normativa reguladora del procés en els diferents ordres jurisdiccionals. Aquestes modificacions entraran en vigor el 29.07.2023, sens perjudici del que disposa la DT 10a d'aquest RD-llei, que introdueix un règim transitori d'aplicació d'aquestes mesures processals

Amb caràcter general s'introdueixen una sèrie de mesures que pretenen una conciliació més àmplia de la vida personal i familiar amb l'exercici professional de les persones professionals de les professions jurídiques que exerceixen davant dels tribunals de justícia (advocacia, procura i graduats socials), així com la regulació de la baixa per naixement i cura de menor com a causa de suspensió del curs de les actuacions i no només de les vistes o altres assenyalaments.

A més, comprèn totes aquelles mesures que es consideren compatibles amb el dret a la tutela judicial efectiva de la ciutadania i no ocasionadores d'indefensió, com ara la suspensió de vistes o altres actes processals, d'actes de comunicació i del curs del procediment quan esdevinguin determinades circumstàncies (com ara en els casos de defunció o hospitalització o intervenció quirúrgica per causa greu, d'un familiar fins al segon grau per consanguinitat o afinitat). En tot cas, cal advertir que la redacció exacta de les disposicions en el cas de la LECrim fa referència en tot moment al "defensor" de les parts (o inclús concretament a l'advocat del torn d'ofici, en quin cas només se suspèn el procediment fins a la designació d'un nou advocat del torn), mentre que en el cas de la LEC també es fa referència al procurador, i en el de la LJS al graduat social.

En el cas de la LEC es modifiquen els articles 134, 151.2, 179, 183, 188, 477, 478, 479, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487 i se suprimeix el capítol VI del títol IV del llibre II (recursos en interès de la llei) deixant sense contingut els arts. 490 a 493

Pel que fa a les mesures de conciliació de la vida personal i familiar, amb efectes per a la procura (i l'advocacia), es permet (art. 134) interrompre els terminis i demorar-los durant un termini de 3 dies hàbils quan pels col·legis (d'advocats o procuradors) o per les parts personades es comuniquin causes objectives de força major que afectin la persona professional de l'advocacia o de la procura, com ara naixement i cura de menor, malaltia greu i accident amb hospitalització, defunció de parents fins a segon grau de consanguinitat o afinitat o baixa laboral certificada per la seguretat social o sistema sanitari o de previsió social equivalent.

Pel que fa al temps de la comunicació (art. 151.2) s'incorpora la previsió que, en cas d'acreditació per part d'una persona professional de la procura d'una causa de força major (a què fa referència l'article 134), els Col·legis de Procuradors poden suspendre el reenviament del servei de notificacions durant un termini màxim de 3 dies hàbils.

Alçada la suspensió, el Col·legi de Procuradors restablirà el servei i reenviarà al procurador o procuradora les notificacions diàries juntament amb les acumulades, aquestes últimes de manera esglaonada en la mateixa proporció als dies de suspensió emprats.

Pel que fa a l'impuls processal i a l'impuls del procés (art. 179) s'incorpora la previsió de suspensió del procediment, a sol·licitud del professional de l'advocacia, en diversos casos (mort, accident o malaltia greus del seu cònjuge, de persona a qui estigués unit per una relació d'afectivitat anàloga o d'un familiar dins del primer grau de consanguinitat o afinitat), que es produirà per 3 dies hàbils comptadors des de l'endemà del fet causant,

termini que podrà ser de fins a 5 dies hàbils quan a aquest efecte calgui un desplaçament a una altra localitat. (El terminis seran, respectivament, 2 i 4 dies hàbils, quan les circumstàncies indicades afectin familiars en segon grau d'afinitat o consanguinitat). També se suspèn el procediment per accident o malaltia del professional de l'advocacia intervinent, que es mantindrà durant el període coincident amb la baixa laboral conforme a la legislació laboral i de seguretat social o qualsevol altre sistema de previsió social, i en tot cas per un termini màxim de 30 dies naturals, transcorreguts els quals s'alçarà la suspensió. En casos de naixement i cura de menor, les persones professionals de l'advocacia intervinents a qui se'ls hagi concedit la baixa per naixement i cura de menor podran sol·licitar la suspensió del procediment, (i per tant de tots els actes i terminis processals en curs) per al període coincident amb el descans laboral obligatori establert segons la legislació laboral i de seguretat social. La norma preveu la forma d'acreditar aquests fets i la resolució sal respecte

Pel que fa a la sol·licitud de nou assenyalament de vista (o d'altres actes processals) l'art.183 passa a incorporar les causes abans indicades –quan afectin al professional de l'advocacia intervinent-- com a justificatives de la suspensió i petició de nou assenyalament

L'art. 188 incorpora la previsió explícita de suspensió de les vistes quan afectin al procurador o procuradora d'una de les parts les circumstàncies de mort, malaltia o impossibilitat absoluta, baixa per naixement i cura de menor o qualsevol altra de les circumstàncies previstes a l'apartat 3 de l'article 179, i aquestes circumstàncies s'hagin produït sense l'oportunitat de poder designar en aquell moment professional que el substitueixi. En aquest cas, se suspendrà la celebració de la vista, que no es podrà tornar a assenyalar fins a 3 dies després, a fi que el Col·legi de Procuradors pugui, si escau, organitzar-ne degudament la substitució. Es preveu que les causes hagin de ser justificades suficientment, segons el LAJ

S'estableixen nous criteris per a la suspensió de les vistes en cas de coincidència de vistes per part de l'advocat (art. 188) i s'incorpora com a causa de suspensió la impossibilitat tècnica en els casos que, havent acordat la celebració de la vista o l'assistència d'algun intervinent per mitjà de videoconferència, no es pugués realitzar aquesta en les condicions necessàries per al bon desenvolupament de la vista

A més, s'incorpora la previsió que aquest règim de suspensió de les vistes previst a l'art. 188 serà aplicable, en el que sigui procedent, als altres actes processals que estiguin assenyalats

D'altra banda, es modifica el règim del recurs de cassació. El model actual de recursos extraordinaris en matèria civil, cassació i infracció processal, creat per la LEC, va separar la denúncia de les infraccions processals (matèria del recurs extraordinari per infracció processal) de les substantives (objecte del recurs de cassació), reservant aquest últim al Tribunal Suprem o als Tribunals Superiors de Justícia, en el cas de normes de dret civil foral o especial pròpies de les comunitats autònomes amb competència per fer-ho.

La regulació actual dels recursos de cassació i infracció processal i de tres vies diferents d'accés (processos sobre tutela civil de drets fonamentals, quantia superior a 600.000 euros i interès cassacional) es considera que no és operativa en l'actual desenvolupament del dret privat i les reformes successives de la LEC han situat les qüestions socialment més rellevants en procediments sense quantia per raó de la matèria. Per això i per l'evolució de la litigiositat cap a matèries que afecten amplis sectors de la societat, amb un pes cada cop més important del dret de la Unió Europea i de la jurisprudència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea, resulta cada cop més difícil delimitar nítidament les normes substantives de les seves implicacions processals a efectes dels recursos extraordinaris, amb la dificultat que això comporta per construir correctament els recursos, així com els obstacles que té la pròpia Sala Civil del Tribunal Suprem per complir la seva funció d'unificació de doctrina en matèries socialment rellevants. Aquests problemes es produeixen, a més, en un context d'increment

inessant de la litigiositat, amb la dedicació consegüent dels mitjans personals de què disposa la Sala a una complexa fase d'admissió que allarga de manera desmesurada els temps de resposta de tots els recursos (La durada de la fase d'admissió ja supera en aquest moment els 2 anys, segons la pròpia exposició de motius del RDL). Per això, s'atribueix al recurs de cassació el tractament que en reclama la naturalesa de recurs extraordinari dirigit a controlar la correcta interpretació i l'aplicació de les normes aplicables.

Com a conseqüència d'aquesta justificació se suprimeix el recurs en interès de la llei i el nou règim del recurs de cassació comporta que els recursos de cassació es fonamentin en tot cas en infracció de norma processal o substantiva i l'existència d'interès cassacional. (art. 477)

La valoració de la prova i la fixació de fets no poden ser objecte de recurs de cassació, llevat d'error de fet, palès i immediatament verificable a partir de les mateixes actuacions. Si el recurs es basa en la infracció de normes processals serà imprescindible acreditar que, si ha estat possible, prèviament al recurs de cassació la infracció s'ha denunciat a la instància i que, si s'ha produït a la primera instància, la denúncia s'ha reproduït a la segona. Si la infracció processal ha produït falta o defecte esmenable, s'ha d'haver demanat l'esmena a la instància o instàncies oportunes La manca de compliment d'aquesta previsió comportarà la manca d'admissió del recurs en la interposició (art. 479).

Quant a aquest interès cassacional s'indica expressament que no serà exigible als recursos contra sentències dictades per a la tutela judicial civil de drets fonamentals susceptibles de recurs d'empara.

Se seguirà considerant que hi ha interès cassacional quan la resolució recorreguda s'oposi a doctrina jurisprudencial del Tribunal Suprem, o resolgui punts i qüestions sobre els quals hi hagi jurisprudència contradictòria de les Audiències Provincials, o apliqui normes sobre les quals no existís doctrina jurisprudencial del Tribunal Suprem, però en aquest darrer cas se suprimeix el límit temporal de 5 anys sense doctrina jurisprudencial sobre això. I quan es tracti de recursos de cassació dels quals hagi de conèixer un TSJ, s'incorpora expressament l'existència d'interès cassacional quan s'hagin de resoldre punts i qüestions sobre els quals hi hagi jurisprudència contradictòria de les Audiències Provincials.

Sense perjudici d'això, s'incorpora la previsió que la Sala Primera o, si escau, les Sales Civil i Penal dels TSJ, podran apreciar que hi ha interès cassacional notori quan la resolució impugnada s'hagi dictat en un procés en què la qüestió litigiosa sigui d'interès general per a la interpretació uniforme de la llei estatal o autonòmica. S'entendrà que hi ha interès general quan la qüestió afecti potencialment o efectivament un gran nombre de situacions, bé en si mateixa o per transcendir del cas objecte del procés

Es podrà formular el recurs de cassació contra:

- les sentències que posin fi a la segona instància dictades per les Audiències Provincials quan, d'acord amb la llei, hagin d'actuar com a òrgan col·legiat i
- les actuacions i sentències dictades en apel·lació en processos sobre reconeixement i execució de sentències estrangeres en matèria civil i mercantil a l'empara dels tractats i convenis internacionals, així com de Reglaments de la Unió Europea o altres normes internacionals, quan la facultat de recórrer reconegui en el corresponent instrument

Se suprimeix la referència als supòsits recurribles en funció de la quantia (quan excedís de 600.000 euros o sent menor –o tramitada per raó de la matèria-- presentés interès cassacional).

Quant a la interposició del recurs (art. 479) s'incorpora un termini de 10 dies (que fins ara no s'indicava a la llei) perquè el Tribunal dicti la resolució d'admissió (providència) o inadmissió (acte) oportuna. Així mateix, s'incorpora la previsió de donar tramitació

preferent als recursos de cassació legalment previstos contra sentències definitives dictades en la tramitació dels procediments testimoni

Pel que fa a l'escrit d'interposició (art. 481) s'ha d'identificar la via d'accés a la cassació i, si és l'interès cassacional, també la modalitat que s'invoca i la justificació, amb la claredat necessària, de la concurrència de l'interès cassacional invocat.

A més, s'ha d'expressar la norma processal o substantiva infringida, i cal precisar, en les peticions, la doctrina jurisprudencial que s'interessa de la Sala, si escau, i els pronunciaments corresponents sobre l'objecte del plet. També es podrà demanar la celebració de vista, que la nova norma diu que només tindrà lloc si el tribunal ho considera necessari.

El recurs de cassació s'articularà en motius, i no es pot acumular en un mateix motiu infraccions diferents. Només es poden denunciar les infraccions que siguin rellevants per a la decisió, sempre que hagin estat invocades oportunament en el procés o considerades per l'Audiència Provincial.

Cada motiu començarà amb un encapçalament, que contindrà la cita precisa de la norma infringida i el resum de la infracció comesa. En el desenvolupament de cada motiu s'exposaran els fonaments del mateix, sense apartar-se del contingut essencial de l'encapçalament i amb la claredat expositiva necessària per permetre la identificació del problema jurídic plantejat.

Es passa a indicar expressament que --si s'escau-- en l'escrit d'interposició, a més de fonamentar-se el recurs de cassació, s'haurà de manifestar raonadament quant es refereixi a la inexistència de doctrina jurisprudencial relativa a la norma que s'estimi infringida.

A l'escrit d'interposició s'hi han d'adjuntar còpia de la sentència impugnada si contingués signatura electrònica o codi de verificació que la identifiqui.

Finalment s'habilita legalment la Sala de Govern del Tribunal Suprem per determinar, mitjançant acord (que es publicarà al BOE), l'extensió màxima i altres condicions extrínseques, incloses les relatives al format en què s'hagin de presentar, dels escrits d'interposició i d'oposició dels recursos de cassació.

Quant a la decisió sobre l'admissió del recurs, a banda que la nova norma precisa que les actuacions s'elevaran la Secció d'Admissió de la Sala Primera del Tribunal Suprem o la Sala Civil i Penal del TSJ, cal advertir que el recurs de cassació s'inadmetrà per providència succintament motivada (fins ara era per Auto) que declararà, si escau, la fermesa de la resolució recorreguda, i s'admetrà per mitjà d'una interlocutòria que expressi les raons per les quals la Sala (Primera del Tribunal Suprem o la Sala Civil i Penal del TSJ) s'ha de pronunciar sobre la qüestió o qüestions plantejades en el recurs. Se suprimeix el tràmit pel qual la Sala, abans de resoldre, posava de manifest mitjançant provisió la possible causa d'inadmissió del recurs de cassació a les parts personades perquè, en el termini de 10 dies, formulessin les al·legacions que estimessin procedents. Si la causa d'inadmissió no afecta més que alguna de les infraccions al·legades, s'ha de resoldre mitjançant interlocutòria l'admissió del recurs respecte de les altres que el recurs denunciï.

Contra la providència o la interlocutòria que resolgui sobre l'admissió del recurs de cassació no es pot interposar cap recurs.

Quan en l'admissió del recurs la Sala corresponent no es consideri competent (art. 484), a l'audiència de les parts per adoptar la decisió corresponent, s'incorpora la previsió de citar aquesta audiència el Ministeri Fiscal

Se suprimeix la previsió que a l'escrit d'oposició també es puguin al·legar les causes d'inadmissibilitat del recurs que es considerin existents i que no hagin estat ja rebutjades pel Tribunal, ja que hem d'entendre que l'admissió no admet recurs ni cal al·legar al respecte una vegada admès el recurs (art. 485)

Quant a la deliberació, la votació i la decisió (art. 486), s'incideix de manera expressa en què la vista serà eventual en tot cas, i queda sotmesa a la decisió del Tribunal que

s'acordarà mitjançant provisió. A més, en cas que se celebri vista, es preveu que la Sala pugui indicar als advocats de les parts i, si escau, al Ministeri Fiscal, el temps de què disposen per als informes i les qüestions que considera d'especial interès

Quant a la sentència i els seus efectes (art. 487) s'incorpora la previsió que el recurs es decideixi per sentència, llevat que, havent-hi ja doctrina jurisprudencial sobre la qüestió o qüestions plantejades, la resolució impugnada s'oposi a aquesta doctrina, a el cas del qual el recurs podrà decidir-se mitjançant interlocutòria que, casant la resolució recorreguda, tornarà l'assumpte al tribunal de la seva procedència perquè dicti nova resolució d'acord amb la doctrina jurisprudencial. També s'indica que, quan a l'escrit d'interposició es denunciïn diferents infraccions, processals i substantives, la Sala resoldrà en primer lloc el motiu o motius l'estimació eventual dels quals determini una reposició de les actuacions.

La resta de modificacions en les disposicions de la LEC que afecten aquest recurs són relatives a la identificació el LAJ (referències amb ambdós sexes i supressió de la referència a Secretari judicial)

Pel que fa a la LECrim, es modifiquen els articles 746, 855, 858, 882 i 889.

Això comporta la modificació de la regulació del recurs de cassació penal per introduir una sèrie de filtres consistents, d'una banda, a exigir que s'inclogui a l'escrit un extracte del motiu o motius de cassació que es pretenen esgrimir, així com que se'n citi el precepte del Codi Penal de caràcter substantiu que es consideri vulnerat; i, de l'altra, preveure expressament que l'Audiència Provincial o la Sala Penal de l'Audiència Nacional puguin tenir per no preparat el recurs, en el cas que el motiu o motius s'al·leguin per una altra via diferent de la que preveu l'article 849.1 LECrim (error de Dret) o no se'n citi el precepte del Codi Penal de caràcter substantiu, que es consideri vulnerat, o no es faci l'extracte abans indicat.

S'incorpora la previsió que la inadmissió a tràmit del recurs de cassació en el supòsit que preveu l'article 847.1.a) es pugui acordar per provisió succintament motivada sempre que hi hagi unanimitat per manca de rellevància cassacional i la pena privativa de llibertat imposada, o la suma de les penes privatives de llibertat imposades, no sigui superior a cinc anys, o bé s'hagin imposat qualssevol altres penes de diferent naturalesa bé siguin úniques, conjuntes o alternatives, sigui quina sigui la seva quantia o durada.

Pel que fa a la LJCA, es modifiquen els articles 37.2, 56.5, 88.3, 89.5, 90.1 i 3 a) i 94. Es modifica el mecanisme del plet testimoni per intentar una eficiència més gran en la gestió del fenomen de la litigiositat en massa (la justificació concreta és la matèria de responsabilitat patrimonial de l'Estat legislador pels danys generats per la declaració d'inconstitucionalitat dels reials decrets que van declarar l'estat de alarma per raó del COVID-19) incorporant la possibilitat d'agrupar la pluralitat de recursos amb idèntic objecte pogués, alhora, per categories o grups que plantegin una controvèrsia substancialment anàloga (art. 37.2). Això porta a aprovar un nou art. 94 que regula la tramitació corresponent a aquest tipus de supòsits en el cas de recursos que conegui el Tribunal Suprem

Amb la finalitat de reduir l'actual pendència en jutjats i tribunals i la massiva entrada d'assumptes a la Sala Contenciosa-Administrativa del Tribunal Suprem, s'introdueix la facultat que els òrgans jurisdiccionals puguin suspendre els procediments en la instància una vegada que s'hagués admès pel Tribunal Suprem algun recurs de cassació en què se suscitï la mateixa qüestió controvertida que en aquells (art. 56.5). Posteriorment, una vegada es rebi el testimoniatge de la sentència del recurs de cassació, el jutjat o tribunal alçarà la suspensió i donarà un nou tràmit d'audiència a les parts personades, per un

termini comú de 10 dies, a fi que al·leguin sobre la incidència que aquest pronunciament té per a resoldre el recurs

D'altra banda, pel que fa al recurs de cassació, s'incorpora a la presumpció d'interès cassacional objectiu (88.3 b) no només quan la resolució objecte del recurs s'aparti deliberadament de la jurisprudència existent en considerar-la errònia, sinó també quan sigui de manera immotivada malgrat haver estat citada en el debat o ser doctrina assentada. També en aquest tipus de recurs, per dotar de més agilitat la seva tramitació, s'escurcen els terminis previstos per a alguns tràmits intermedis (personació de les parts davant la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Suprem que segueix la decisió de la Sala d'instància de tenir per preparat el recurs –es redueix el termini de 30 a 15 dies), i el previst per a l'eventual audiència a les parts personades que, amb caràcter excepcional, pot acordar la Sala si considera que les característiques de l'assumpte aconsella sentir-los sobre si el recurs presenta interès cassacional objectiu per a la formació de jurisprudència –que es redueix de 30 a 20 dies–). La reducció dels terminis de què disposen aquests tràmits intermedis no altera la dels previstos per formular els escrits de preparació del recurs i els d'interposició i oposició

Quant a la LJS es modifiquen els articles 83, 225 i 225 bis, relatius al recurs de cassació per a la unificació de doctrina, eliminant el recurs contra la interlocutòria d'inadmissió per manca d'esmena de defectes quan la part ja ha estat advertida i requerida per a esmena, deixant passar el termini; i el tràmit d'audiència prèvia al recurrent respecte certes causes d'inadmissió sobre les quals necessàriament s'haurà d'haver efectuat al·legacions en dos moments diferents -escrit de preparació i escrit d'interposició de recurs-, de manera que la seva supressió no pertorba el dret a la tutela judicial efectiva i evita un tràmit que dilata innecessàriament la tramitació del recurs. Es deixa clar, no obstant, que l'audiència es manté a la part quan la causa d'inadmissió escapa del contingut d'aquells escrits com succeeix amb la manca de contingut cassacional de la pretensió i haver-se desestimat en el fons altres recursos en supòsits substancialment iguals

Pel que fa a la Disposició Transitòria 10 (Règim transitori de les mesures de caràcter processal) cal destacar el següent:

Pel que fa als processos civils:

La nova regulació del recurs de cassació civil s'aplica als recursos que s'interposen contra les resolucions dictades a partir de la seva entrada en vigor, amb les excepcions següents:

Els recursos de cassació i extraordinaris per infracció processal interposats contra resolucions dictades amb anterioritat a aquesta data es regeixen per la legislació anterior, sigui quina sigui la data en què aquestes resolucions es notifiquin.

En aquest cas, si és procedent la inadmissió dels recursos per les causes que preveuen les normes fins aleshores vigents, s'ha d'acordar per provisió succintament motivada, amb audiència prèvia de les parts.

En el mateix cas, si concorren els requisits previstos a aquest efecte a l'article 487.1 LEC, el recurs de cassació i, si escau, el recurs extraordinari per infracció processal, podran resoldre's per mitjà de interlocutòria, que casarà la sentència i tornarà l'assumpte al tribunal de la seva procedència perquè dicti nova resolució d'acord amb la doctrina jurisprudencial existent sobre la qüestió o qüestions plantejades.

Pel que fa als processos penals:

Els recursos de cassació penal que s'hagin presentat abans de l'entrada en vigor del present Reial decret llei es continuen substanciant d'acord amb la legislació processal anterior.

Pel que fa als processos contenciós administratiu:

Les modificacions de l'apartat 2 de l'article 37 i de l'apartat 5 de l'article 56 de la LJCA són aplicables a tots els procediments en tràmit en què no s'hagi dictat sentència a la data d'entrada en vigor d'aquest RDL. La modificació de l'article 94 de la LJCA és aplicable als recursos de cassació que s'hagin preparat i estiguin pendents d'admissió a l'entrada en vigor d'aquest Reial decret llei.

A aquests efectes, d'ofici oa instància de part, es pot acordar la suspensió del tràmit d'admissió d'aquests recursos en atenció a qualsevol dels recursos de cassació que ja s'hagin admès abans de l'entrada en vigor d'aquest RDL, que es declararan de tramitació i resolució preferent per concórrer els requisits de l'article 94 esmentat.

El règim del recurs de cassació contenciós administratiu establert en aquest RDL és aplicable a les resolucions dels jutjats i tribunals d'aquest ordre que es dictin amb posterioritat a la seva entrada en vigor.

Pel que fa als processos socials:

El règim del recurs de cassació social establert en aquest RDL és aplicable a les resolucions dels jutjats i tribunals d'aquest ordre que es dictin amb posterioritat a la seva entrada en vigor.